

TÜRK BİYOLOJİ DERNEĞİ'NİN KURULUŞUNUN 20. YILDÖNÜMÜ

XX. ANNIVERSARY OF THE TURKISH SOCIETY OF BIOLOGY

(1949 - 1969)

Prof. Dr. Hüsnü DEMİRİZ

İstanbul Üniversitesi, Botanik ve Genetik Kürsüsü

“Bioloji ve bununla ilgili kollar mensupları arasında fikir mübadelesi, anlaşma ve bilimsel çalışmalarda yardımlaşma sağlamağa ve bu bilimlerin memleket içinde gelişimini teşvik etmeğe çalışmak” (1950 Tüzüğü : Madde 3) amacıyla bir dernek kurma fikri, 1949 yılında İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Sara Akdik ve biyolog meslekdaşları tarafından ortaya atılmıştır. Böylece İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinden 7 (4 zoolog, 3 botanikçi), Orman Fakültesinden bir ve Tıp Fakültesinden bir öğretim üyesi ile Lise müdürü 2 biyoloji öğretmenin işbirliği sonunda 29 Aralık 1949 tarihinde, o zamanki adıyla bir «Türk Bioloji Derneği» kurulmuştur. Derneğin 11 kurucu üyesi şunlardır :

Akdik, Sara	: Prof. Dr. / Botanikçi
Artüz, Cemal	: Lise müdürü / Biyoloji öğretmeni
Brauner, Leo	: Prof. Dr. / Botanikçi
Giz, Fazıla	: Prof. Dr. / Zoolog
Heilbronn, Alfred	: Prof. Dr. / Botanikçi
Kosswig, Curt	: Prof. Dr. / Zoolog
Nigâr, Suat	: Doç. / Zoolog
Saatçioğlu, Fikret	: Prof. Dr. / Ormancı
Şengün, Atıf	: Doç. Dr. / Zoolog
Winterstein, Hans	: Prof. Dr. / Fizyolog
Yarkın, Rebia	: Lise müdürü / Biyoloji öğretmeni

Kurucu üyelerin, Derneğin resmen faaliyete geçmesini sağlamak üzere 4 Ocak 1950 tarihinde İstanbul Üniversitesi Zooloji Enstitüsünde (Süleymaniye) yaptıkları ilk toplantının tutanağı aynen şöyledir :

1 Numaralı Zabıt :

4.1.1950 tarihinde Zooloji Enstitüsünde toplanan kurucu azalar Türk Biyoloji Derneğinin işlerini tedvir etmek maksadıyla muvakkaten Yönetim Kurulu seçimi yapmışlardır. Oya müracaat edilmiş neticede

Başkanlığa	:	Cemal Artüz
Başkan Vekilliğine	:	Prof. Curt Kosswig
Genel Sekreterliğe	:	Doç. Atif Şengün
Muhasip ve Veznedarlığa	:	Prof. Sara Akdik
Üyeliklere	:	Prof. Fazıla Şevket Giz, Prof. Fikret Saatçioğlu, Prof. Hans Winterstein ve Rebia Yarkın

oybirliğiyle seçilmişlerdir.

Derneğin 35 maddelik Tüzüğü «Son Saat» Gazetesinin 12 Ocak (Madde 1-16) ve 13 Ocak 1950 (Madde 17-35) tarihli sayılarında yayımlanmıştır ; 36. Madde Tüzüğe sonradan eklenmiştir.

Kuruluşu esnasında Derneğin Çemberlitaştaki «İstanbul Muallimler Birliği» binasında bulunan merkezi, kısa süre sonra Süleymaniyedeki Biyoloji Enstitüsüne taşınmıştır. 1957 yılında Biyoloji Enstitüsünün üst katlarının yıkılması dolayısıyla, Dernek Veznecilerde Fen Fakültesine bağlı Kuyucu Murat Paşa Medresesine taşınmıştır. Derneğin merkezi 1957-70 yılları boyunca, daha sonra Radyobiyojoloji Kürsüsüne verilen bu Medresede kalmıştır. Yalnız 1963-65 de 2,5 yıl süre ile Botanik Kürsüsüne taşınmıştır ve Mart 1970 denberi de Derneğe ait her türlü eşya, kitap, dergi vs. Botanik Kürsülerinde (Süleymaniye) muhafaza edilmektedir.

Böylece 20 yıl boyunca Derneğin bağımsız bir merkezi olmamış ve Dernek esas itibariyle İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Botanik ve Zooloji Kürsülerine ait binalarda barındırılmıştır. Bu husus göz önünde tutularak, Derneğin merkezi 1970 yılında kabul olunan yeni Tüzükte İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi olarak gösterilmiştir (1970 Tüzüğü : Madde 2).

Dernek, Tüzüğünde de belirtildiği gibi bilimsel amaçlarla kurulmuştur (1950 Tüzüğü : Madde 4 ; 1970 Tüzüğü : Madde 1). Kuruluşundanberi geçen 20 yıl içinde Dernek, öğretim ve araştırma kurumlarında biyoloji alanında çalışanlar arasında işbirliği yapmağa çalışmış, bilimsel toplantılar, kongreler, konferanslar ve geziler düzenlemiştir. Dernek biyoloji ile ilgili yerli ve yabancı kuruluşlarla bilimsel işbirliği ve yayın mübadelesi de yapmaktadır.

1951-55 yılları içinde Dernek, yüksek ve orta öğretim mensupları arasında ilgi ile karşılanan 4 Biyoloji Kongresi düzenlemiştir ; bu Kongreler şunlardır :

1. Türk Biyoloji Kongresi : 8-15 Temmuz 1951.
2. Türk Biyoloji Kongresi : 7-13 Temmuz 1952.
3. Türk Biyoloji Kongresi : 6-11 Temmuz 1953.
4. Türk Biyoloji Kongresi : 11-16 Temmuz 1955.

Türk Biyoloji Derneği bu faaliyetleri ile yurdumuzda biyoloji öğretim ve araştırmalarının gelişmesinde etkili rol oynayan bir kuruluş olmuştur.

Derneğin en önemli faaliyetlerinden birini de Temmuz 1950 denberi üç ayda bir yayımlamakta olduğu Dergi teşkil etmiştir. Dergi bu süre içinde aşağıdaki adları taşımıştır :

- Cilt : 1-7 (1950-57) : Biyoloji
Cilt : 8-11 (1958-61) : Türk Biyoloji Dergisi
Cilt : 12 (1962) : Türk Biyoloji Dergisi (Turkish Journal of Biology)
Cilt : 13-19 (1963-69) : Türk Biyoloji Dergisi (Acta Biologica Turcica)

Derginin adı 1970 den (20. Ciltten) itibaren

Türk Biyoloji Dergisi (Acta Biologica Turcica)

olmuştur. Bu sayısı ile 20. Yılıni tamamlayan Dergide bu süre içinde 438 yazı ve makale yayımlanmıştır ; Derginin her sayısı ortalama 5,3 yazı ihtiva etmektedir.

Derginin tam birer koleksiyonu yurt dışında Viyana Tabii Bilimler Müzesi, Londrada Britanya Müzesi, Edinburg Kraliyet Botanik Bahçesi ve Kaliforniya Üniversitesi Kitaplıklarında bulunmaktadır.

Kuruluşunu izleyen ilk 3 yıl boyunca Derneğe her yıl 122-172 yeni üye kaydolmuş, 1953-59 yılları içinde bu sayı 23-56 arasında değişmiştir. 1960-61 Derneğin kısa tarihçesinde yeni üye bakımından en sönük dönem olmuş, 1960 da Derneğe 15, 1961 de ise 7 üye kaydolmuştur. 1963-65 yıllarında Dernek her bakımdan aktif bir dönem geçirmiştir. Nitekim Derneğin 20 yıllık tarihi boyunca 1963 en çok yeni üye kaydolan yıl olmuştur (189). 1963 de 449, 1964 de 457 ve 1965 de de 341 üyenin aidatlarını ödemiş olması, üyelerin bu dönemi aktif şekilde desteklediklerini açıkça göstermektedir.

Kuruluşundan 1970 yılı sonuna kadar Türk Biyoloji Derneği'ne 1355 üye yazılmıştır. 1949-70 içinde Derneğe her yıl kaydolan yeni üye sayısı ve üye sayısının yıllık artışı aşağıda topluca verilmiştir :

Yıl	Kaydolan yeni üye sayısı	Kayıt No. ları
1949	11	1 - 11
1950	122	12 - 133
1951	172	134 - 305
1952	122	306 - 427
1953	56	428 - 483
1954	48	484 - 531
1955	27	532 - 558
1956	23	559 - 581
1957	27	582 - 608
1958	27	609 - 635
1959	28	636 - 663
1960	15	664 - 678
1961	7	679 - 685
1962	55	686 - 740
1963	189	741 - 929
1964	111	930 - 1040
1965	53	1041 - 1093
1966	39	1094 - 1132
1967	58	1133 - 1190
1968	109	1191 - 1299
1969	18	1300 - 1317
1970	38	1318 - 1355

Derneğin 4 Temmuz 1970 tarihinde işlenen Tüzüğü gereğince bütün kayıtlar yenilenmiş ve üye sayısı **239** a düşmüştür ¹⁾.

20 yıl boyunca Dernek Tüzüğü'nün bazı maddeleri ufak değişikliklere uğramıştır. 1967 yılından itibaren Dernek, amaçları ve üyelerle olan ilişkileri bakımından ciddi bir kriz geçirmeğe başlamıştır. 20 Ocak 1968 günü yapılan Genel Kurul Toplantısında alınan bir kararla Derneğin adı «**Türk Biologlar Cemiyeti**» şeklinde değiştirilmiştir. Ancak bu değişiklik Derneğin gelişmesi bakımından beklenen sonucu vermemiş ve 31 Ocak 1970 günü yapılan Genel Kurul Toplantısında Derneğin İzmir'e nakli veya kapatılması fikri ortaya atılmıştır.

1) Bu 239 üyemizin tam listesi bu sayımızın «İndeks» kısmında verilmiştir.

TÜRK BİYOLOJİ DERNEĞİNİN FAALİYET DÖNEMLERİ : 1950 - 1970.

Faaliyet Dönemi				Dernek Başkanı	
Haz.	4	Ocak	1950 - 15 Şubat	1950	Cemal ARTÜZ, Biy. Öğrt.
1	15	Şubat	1950 - 22 Kasım	1950	Cemal ARTÜZ, Biy. Öğrt.
2	22	Kasım	1950 - 17 Kasım	1951	Cemal ARTÜZ, Biy. Öğrt.
3	17	Kasım	1951 - 15 Kasım	1952	Yusuf VARDAR, As. Dr.
4	15	Kasım	1952 - 11 Temmuz	1953	Atif ŞENGÜN, Doç. Dr.
5	{	11 Temmuz	1953 - 30 Kasım	1953	Hayri SÖZEN, Doç. Dr.
		30 Kasım	1953 - 23 Ekim	1954	Safder SÜREL, Amatör
6	23	Ekim	1954 - 30 Aralık	1955	Doğan DÜZEL, Orm. Y. Müh.
7	30	Aralık	1955 - 29 Aralık	1956	Ahmet ATTİLA, Ziraatçı
8	29	Aralık	1956 - 28 Aralık	1957	Recai ERMİN, Prof. Dr.
9	28	Aralık	1957 - 29 Kasım	1958	Recai ERMİN, Prof. Dr.
10	29	Kasım	1958 - 23 Ocak	1960	Recai ERMİN, Prof. Dr.
11	23	Ocak	1960 - 7 Ocak	1961	Atif ŞENGÜN, Prof. Dr.
12	7	Ocak	1961 - 20 Ocak	1962	Atif ŞENGÜN, Prof. Dr.
13	20	Ocak	1962 - 19 Ocak	1963	Atif ŞENGÜN, Prof. Dr.
14	19	Ocak	1963 - 18 Ocak	1964	Hüsnü DEMİRİZ, Doç. Dr.
15	18	Ocak	1964 - 16 Ocak	1965	Hüsnü DEMİRİZ, Doç. Dr.
16	{	16 Ocak	1965 - 11 Mayıs	1965	Hüsnü DEMİRİZ, Doç. Dr.
		11 Mayıs	1965 - 22 Ocak	1966	Mete ERÇELİK, As.
17	22	Ocak	1966 - 21 Ocak	1967	Mete ERÇELİK, As.
18	21	Ocak	1967 - 20 Ocak	1968	Mete ERÇELİK, As.
19	20	Ocak	1968 - 15 Şubat	1969	Mete ERÇELİK, As.
20	15	Şubat	1969 - 31 Ocak	1970	Atif ŞENGÜN, Prof. Dr.
21	{	28 Şubat	1970 - 4 Temmuz	1970	Hüsnü DEMİRİZ, Prof. Dr.
		4 Temmuz	1970 - 13 Şubat	1971	Hüsnü DEMİRİZ, Prof. Dr.

Genel Kurul Toplantısının seçim dolayısıyla ertelenen 28 Şubat 1970 tarihli oturumunda, bugünkü durumu ile ciddi bir kriz geçirmekte olan «Türk Biologlar Cemiyeti» ni kurtarmak üzere Derneğin, son yıllar içindeki gelişmeleri de göz önünde tutularak, gerek amaçları, gerek fonksiyonları bakımından tam bir revizyondan geçirilmesi karar altına alınmıştır. Bu karara dayanarak Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan yeni Tüzük tasarısı, Derneğin 4 Temmuz 1970 tarihli Olağanüstü Genel Kurul Toplantısında görüşülerek kabul edilmiş ve «Türk Biologlar Cemiyeti» adı da «**Türk Biyoloji Derneği**» ne çevrilmiştir²⁾.

Derneğin, yurdumuzda biyoloji öğretim ve eğitiminde kendisinden beklenen düzeye ulaşmasının, meslek mensuplarının ve Dernek üyelerinin gösterecekleri gayret ve ilgi oranında gerçekleşeceğine inanıyoruz.

SUMMARY

This article presents a retrospective outline of the activities and achievements of the «Turkish Society of Biology» during the twenty years since its foundation in 1949.

2) Türk Biyoloji Derneği'nin yeni Tüzüğü'nün tam metni ve Derneğin son gelişmeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi bu sayımızın «Havadisler» kısmında verilmiştir.